

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху:
сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квіт-
ня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса :
Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практич-
них напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних
в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнто-
ваних досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права,
функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації
суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністра-
тивного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а
також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, кри-
міналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності
прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права
і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського,
земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисци-
плінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світо-
вих соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємни-
цтва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження
у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного
моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, пере-
кладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та прак-
тиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних тех-
нологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Ennan Ruslan	
LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: INTERNATIONAL EXPERIENCE	232
Кирилюк Алла Володимирівна	
ВІЗУАЛЬНА САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ ТА ВІРТУАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ.	235
Мартинюк Іван Вікторович	
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИВАТНИХ І ПУБЛІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ У ПАТЕНТНОМУ ПРАВІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	238
Hrytsenyuk Vladyslav Oleksandrovych	
THE CONCEPT OF LEGAL PROTECTION OF MULTIMEDIA WORKS IN THE SYSTEM OF COMPLEX OBJECTS OF COPYRIGHT	243
Здирко Єлизавета Михайлівна	
ДО ПИТАННЯ ПРАВОМІРНОСТІ ВИДАЛЕННЯ МЕТАДАНИХ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ТА ДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	246
Ларіонов Владислав Сергійович	
ПРАВО НА ЦИФРОВИЙ ОБРАЗ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.	249

СЕКЦІЯ 16. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ

Подцерковний Олег Петрович	
ЩОДО РИЗИКІВ НАДМІРНОЇ ЛЕГІТИМАЦІЇ LEX CRYPTOGRAPHICA ТА СУБ'ЄКТІВ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ВІРТУАЛЬНИМИ АКТИВАМИ	254
Войнарівський Микола Миколайович	
ПОТРЕБ ПОДОЛАННЯ ДЕФІЦИТУ АНТРОПОЦЕНТРИЧНОГО ПІДХОДУ В ПУБЛІЧНО- ПРАВОВИХ СПОРАХ ЗА УЧАСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	257
Гофман Олександр Рудольфович	
ЩОДО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	261
Добровольська Володимира Володимирівна	
ЩОДО ГОСПОДАРСЬКО-ДОГОВІРНОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	263
Зама Антоніна Олександрівна	
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ: ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ ПОЗОВУ ПРО ВИЗНАННЯ	266
Квасніцька Ольга Олексіївна	
КРИЗА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В МІСТОБУДУВАННІ: ЯК БЕЗДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУЦІЙ ЛЕГАЛІЗУЄ ЗНИЩЕННЯ ІСТОРИЧНИХ АРЕАЛІВ МІСТ	269
Артюмов Дмитро Володимирович	
ЩОДО НАКАЗНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ.	272
Будзар Павло Степанович	
ЩОДО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.	274
Зарічанський Григорій Віталійович	
ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ СМАРТ-КОНТРАКТУ	277
Неділько Сергій Миколайович	
ЩОДО ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВЗАЄМНИМ СТРАХУВАННЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	279
Попович Павло Олександрович	
ЩОДО ЗАСТАВИ МАЙБУТЬОГО ВРОЖАЮ (ПЕРЕДЕКСПОРТНОГО ФІНАНСУВАННЯ) ЯК МАЙНОВОГО НЕПОІМЕНОВАНОГО ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	282

References:

1. Artificial Intelligence Act. *European Parliament*. 2023. URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0236_EN.html
2. European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules on Robotics (2015/2103[INL]). URL: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2017-0051+0+DOC+XML+V0//EN>
3. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679>
4. Report on Artificial Intelligence and Human Society, Japan Advisory Board on Artificial Intelligence and Human Society. 24 March 2017. URL: http://www8.cao.go.jp/cstp/tyousakai/ai/summary/aisociety_en
5. Shimpō F. The Principal Japanese AI and Robot Strategy and Research Toward Establishing Basic Principles. *Journal of Law and Information Systems*. 2018. Vol. 3.
6. The US federal government released <http://AI.gov> to make it easier to access all of the governmental AI initiatives currently underway. *The White House*. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefingsstatements/artificial-intelligence-american-people>
7. White Paper on Standardization in AI. National Standardization Management Committee. *Second Ministry of Industry*. URL: <http://www.sgcc.gov.cn/upload/flca3511-05f2-43a0-8235>

Ключові слова: штучний інтелект, цифровізація, право інтелектуальної власності, правове регулювання, міжнародний досвід.

Key words: artificial intelligence, digitalization, intellectual property law, legal regulation, international experience.

Кирилюк Алла Володимирівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції,
кандидат юридичних наук, доцент*

ВІЗУАЛЬНА САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ ТА ВІРТУАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Цифровізація сучасного суспільства зумовила глибокі трансформації комунікативних практик, способів самовираження та механізмів формування ідентичності. Особливого значення в цьому контексті набуває візуальна самопрезентація особистості, яка в умовах комп'ютерно-опосередкованої комунікації стає ключовим інструментом соціальної взаємодії. Зростання ролі цифрових зобра-

жень, поширення соціальних мереж і розвиток мобільних технологій сприяли формуванню нових форм репрезентації «Я», серед яких провідне місце посідають селфі та інші візуальні практики.

Бути видимим і представленим для інших через власне тіло означає для людини бути включеною як у фізичний простір навколишнього світу, так і в соціальний простір міжособистісних взаємодій. У цифрову епоху ця видимість набуває нових форм: тіло трансформується в зображення, профіль або аватар, стаючи інструментом соціальної присутності. Розвиток комп'ютерно-опосередкованої комунікації зумовив потребу репрезентувати себе не лише вербально. Якщо на ранніх етапах існування Інтернету домінував асинхронний текстовий обмін, то згодом виникла необхідність оживити безтілесне екранне послання через візуальні форми самопрезентації.

Попри поширення технологій синхронної комунікації, що дозволяють співрозмовникам бачити й чути одне одного в режимі реального часу, потреба у візуальній самопрезентації не втрачає актуальності. Це пояснюється тим, що опосередкованість залишається невід'ємною характеристикою цифрового спілкування. Відтак «просування» власної тілесності – реальної чи модифікованої – постає як спосіб підтвердження існування в цифровому середовищі: «мене бачать – отже, я існую». Водночас ця видимість є результатом конструювання, редагування та стратегічного самопредставлення.

Науковий інтерес до візуальної самопрезентації в мережі формувався паралельно з еволюцією уявлень про Інтернет як соціокультурний феномен. На ранніх етапах поширення Інтернету його сприймали як вільний комунікаційний простір, що звільняє людину від норм роліової поведінки у фізичному світі організацій. Такого погляду дотримувалися як творці технології, так і перші користувачі. Віртуальний простір спочатку розглядався як ігрове, карнавальне середовище, де люди експериментують із масками та образами, неприйнятними в реальному житті. І хоча сьогодні Інтернет став серйозним інструментом економічної та політичної діяльності, його ігрові ресурси, зокрема фотопрактики, залишаються важливими для сучасного користувача.

З моменту появи зображень, що репрезентують людину в онлайн-просторі, триває дискусія щодо їхнього значення як для індивіда, так і для соціальних груп. Теоретичні підґрунтя дослідження пов'язані з аналізом трансформацій ідентичності «віртуальної особистості», зміною функцій фотографії в умовах цифровізації та розмаїттям іміджевих практик у соціальних мережах.

Концепт «віртуальної особистості» сформувався у працях Г. Рейнгольда та Ш. Текл, які розглядали Інтернет як нову форму соціальної реальності. Рейнгольд [1] інтерпретує віртуальний простір як «агору» – середовище колективної взаємодії, що формує самосвідомість учасників, тоді як Текл [2] наголошує на множинності ідентичностей, які індивід може конструювати в мережі.

Подальший розвиток цієї проблематики пов'язаний із дослідженнями Дж. Уолтера, який довів, що комп'ютерно-опосередкована комунікація забезпечує

вищий рівень контролю над самопрезентацією порівняно з безпосереднім спілкуванням. Асинхронність взаємодії надає можливість обдумувати й редагувати власні образи, що сприяє формуванню «цифрового обличчя» та «цифрового тіла» як результатів свідомого конструювання ідентичності [3].

Ідеї про пластичність ідентичності розвиваються також у межах кіберфеміністичних підходів, зокрема у працях Д. Харауей. Вона заперечує існування «природного» тіла як фіксованої сутності, підкреслюючи його соціальну й технологічну зумовленість [4]. У такому контексті індивідуальність постає як процес, що формується та змінюється у взаємодії, зокрема в цифровому середовищі.

Водночас відбувається трансформація розуміння фотографії. Якщо в аналогову епоху її основною функцією було збереження пам'яті, то сьогодні домінують комунікативна та ідентифікаційна функції [5]. Фотографія стає засобом взаємодії та інструментом самоконструювання, хоча ці функції існували й раніше, але не мали провідного значення.

Сучасні візуальні практики яскраво проявляються у масових фото-трендах, що поєднують гру, іронію та колективну творчість. Зокрема, «вейдерінг» передбачає інсценування сцен за мотивами Зоряних війн; «поттерінг» – імітацію польоту на мітлі за мотивами Гаррі Поттера; «планкінг» – позування в горизонтальному положенні у несподіваних місцях; «тайпотинг» – відтворення тілом форми чайника; «вінілфейс» – поєднання обличчя користувача з образом на обкладинці платівки; «хот-дог-легс» – візуальну гру із зображенням засмаглих ніг. Такі практики демонструють, що самопрезентація набуває колективного, перформативного характеру.

Особливе місце в сучасній цифровій культурі посідає феномен селфі, який став об'єктом інтенсивних наукових досліджень. Узагальнення існуючих підходів дозволяє виокремити дві основні групи теорій. Перша пояснює популярність селфі через психологічні чинники: концепції нарцисизму, гуманізації технологій і саморедагування образу «Я». У цьому контексті Дж. Уолкер розглядає селфі як форму саморефлексії, подібну до взаємодії з дзеркалом [6]. Дж. Слевін трактує веб-альбоми як інструменти демократизації [7], тоді як Д. Лі підкреслює їхній емансипаційний потенціал [8].

Друга група теорій пов'язує селфі-бум із розвитком цифрових технологій. Так, О. Шварц акцентує на переході від фотографування інших до документування себе для публічного сприйняття. У цьому контексті селфі розглядається як особливий формат комунікації – «візуальна новина» про себе. Крім того, підкреслюється ефективність візуальної комунікації як більш дієвої порівняно з вербальною в умовах цифрового середовища.

Таким чином, візуальна самопрезентація в цифровому середовищі є ключовим механізмом формування та репрезентації сучасної ідентичності. Вона виходить за межі простого відображення зовнішності, набуваючи характеру стратегічно сконструйованого процесу, у межах якого індивід формує власний образ відповідно до соціальних очікувань і комунікативних цілей. Це актуалізує низку

дослідницьких питань, зокрема: чим цифрові образи відрізняються від традиційних форм зображення; якими є механізми формування уявлень про себе і світ за допомогою селфі; а також у чому полягає специфіка цього способу пізнання реальності порівняно з попередніми культурними практиками.

Список використаних джерел:

1. Rheingold H. The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier. Reading, Mass.: Addison-Wesley, 1993. 325 p.
2. Turkle S. Life on the Screen: Identity in the Age of the Internet. New York: Simon & Schuster, 1995. 352 p.
3. Walther J. B. Computer-Mediated Communication: Impersonal, Interpersonal, and Hyperpersonal Interaction. *Communication Research*. 1996. Vol. 23. No. 1. P. 3–43.
4. Haraway D. A Cyborg Manifesto: Science, Technology, and Socialist-feminism in the Late Twentieth Century. *Simians, Cyborgs, and Women: The Reinvention of Nature*. New York: Routledge, 1991. P. 149–181.
5. Garry M., Gerrie M. When Photographs Create False Memories. *Current Directions in Psychological Science*. 2005. Vol. 14. No. 6. P. 321–325.
6. Walker J. Mirrors and Shadows: The Digital Aestheticisation of Oneself. *The Proceedings of Digital Arts and Culture*. 2005. P. 184–190.
7. Slevin J. The Internet and Society. Cambridge: Polity, 2000. 266 p.
8. Lee D. Women's Creation of Camera Phone Culture. *Fiberculture*. 2005. № 6.

Ключові слова: цифрова ідентичність, візуальна самопрезентація, селфі, віртуальна особистість, цифрове тіло, онлайн-комунікація, цифрова культура, соціальні мережі, фото-тренди, кіберфемінізм.

Key words: digital identity, visual self-presentation, selfies, virtual persona, digital body, online communication, digital culture, social media, photo trends, cyberfeminism.

Мартинюк Іван Вікторович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції,
кандидат юридичних наук, адвокат*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИВАТНИХ І ПУБЛІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ У ПАТЕНТНОМУ ПРАВІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Патентне право як інститут права інтелектуальної власності формується на перетині двох фундаментальних правових категорій – приватного та публічного інтересу, взаємодія яких визначає не лише систему нормативного регулювання, але й практичну ефективність інноваційних систем загалом. Розуміння природи цих інтересів вимагає звернення до теоретико-правового аналізу їхнього змісту, меж та механізмів узгодження.